

**Концепція української національної освіти і виховання
у педагогічній спадщині Івана Ющипина**

У статті використано дослідження і публікації із зазначеної теми, акцентовано увагу на внесок прогресивних педагогів і діячів у розбудову української національної школи другої половини XIX – початку XX століття.

Відзначено і ґрунтовні праці науковців кінця XX – початку XXI століття, які на основі глибокого аналізу історико-педагогічної літератури висвітлили еволюцію ідеї національної освіти та національного виховання.

Виявлено активну позицію з цього питання видатного галицького педагога Івана Михайловича Ющипина. На аналізі його педагогічної спадщини визначено основні ідеї щодо організації національної школи, значення національного виховання для реалізації української національної ідеї, продемонстровано важливі аспекти становлення та розвитку української національної школи і виховання в Галичині, виокремлено найсуттєвіші моменти бачення І.Ющипиним перспектив розвитку й умов функціонування української національної школи, простежено актуальність педагогічних ідей педагога щодо концепції національної освіти і виховання в сучасних умовах.

Ключові слова: *Іван Ющипин, національна освіта, національна школа, національне виховання.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Проблема становлення і розвитку української національної школи впродовж віків хвилювала не лише педагогічну науку, вчителів, учнів, батьків, але й широку громадськість, бо без побудови школи на національній основі вирішити питання духовного відродження нації неможливо.

Національна школа в Україні має свою історію. Коріння її – в народній педагогічній мудрості, у набутках школи Київської Русі, братських українських шкіл, козацької системи навчання і виховання, у традиціях західноукраїнської школи другої половини XIX – початку XX століття.

В історію української школи назавжди вписані імена педагогів, культурно-освітніх діячів, які на тому чи іншому етапі її розвитку активно обстоювали її національний характер, виступали носіями рідношкільних ідей, своєю сподвижницькою працею спричинилися до духовного відродження, утвердження українства.

Як справедливо зазначав С.Томашівський, перше десятиліття XX ст. було хвилею панування шкільного питання над усіма національними справами. Найважливішим завданням школи визначалось формування національної свідомості у вихованців.

Прогресивні педагоги і громадські діячі зазначали, що існуючі в Галичині школи, які були «проняті чужим духом», не могли виконати це завдання. Необхідно було теоретично обґрунтувати і практично реалізувати модель нової, національної школи, пропнятої «національним і гуманітарним духом». Вона мала формувати в учнів почуття єдності зі своїм народом, з людством.

Важливо проаналізувати основні психолого-педагогічні засади побудови й розвитку національної освіти і виховання, виявити чинники дієздатності національної школи, актуальні ідеї використати в навчально-виховному процесі сьогодення.

Саме І.Ющипин на початку XX ст. стає одним із творців концепції національної школи і національного виховання. Бере активну участь у творенні нової української школи, вчительства. Зазначає, що «нам треба учителів, чії ідеї були б ідеями нашого народу і які б сильно подбали, щоби наша школа народна була дійсно народною і сповнила свою високу задачу». У виступах на нарадах, з'їздах народного учительства, численних статтях і відозвах він невтомно закликає вчительство закладати теоретичні основи майбутнього України.

Аналіз досліджень і публікацій... У час розбудови Української держави, удосконалення національної системи освіти і виховання зростає інтерес до історії української педагогіки, зокрема до становлення і розвитку української національної освіти та виховання.

У педагогічній пресі висловлювалися різні думки щодо суті поняття «націоналізація школи». Одні автори вважали достатнім для перетворення школи в національну запровадження української «викладової мови», інші розглядали суть націоналізації у вивченні української історії або запровадженні українського управління школою (наприклад, створення української секції крайової

шкільної ради тощо); ще інші вважали, що школа має «іти на агітаційну службу патріотизмів» тощо.

В українській педагогіці ідею національного чинника у навчанні і вихованні розробляли К.Ушинський, О.Духнович, Г.Врецьона, І.Франко, Я.Чепіга, С.Русова, І.Юцишин, С.Томашівський, О.Іванчук та ін. дослідники, завдяки працям яких напередодні Першої світової війни були сформульовані концептуальні засади національної освіти. Національну освіту і виховання визнавали гарантом успіху в національній боротьбі українців.

К.Ушинський зазначав, що у кожного народу своя особлива система виховання. Він писав: «Незважаючи на сходиність педагогічних форм усіх європейських народів, у кожного з них своя особлива національна система виховання, своя особлива мета, свої особливі засоби досягнення цієї мети» [2].

Такі ж думки висловлювали педагоги інших країн. Зокрема, німецький педагог А.Дістервег зауважував: «Кожна нація має свої особливості, обумовлені природою і історією, свій національний дух. Вона володіє тільки одним національним життям, що визначається вільним розвитком і діяльністю національного духу або обумовлена її особливостями, національним принципом – національною самостійністю і свободою» [2].

Відомий український педагог Я.Чепіга у книзі «Проблеми виховання і навчання» писав: «Для нас зрозуміло, що доки існують наші нації й народи з їх індивідуальними різницями, з їх відокремленими інтересами, доти питання про національне виховання, про національну школу не буде химерною, а реальним, повним глибокого значіння, повним життєвого змісту, розуміння» [3, с.125–126]. С.Сірополко розробив концептуальні засади розбудови національного шкільництва у серії статей під загальною назвою «завдання нової школи».

У працях М.Грушевського, І.Франка, О.Іванчука, М.Лозинського, І.Копача, І.Кревецького, С.Томашівського, І.Юцишина та ін. висвітлювались розробки теоретичних засад національної освіти; виходили українські педагогічні часописи «Учитель», «Промінь», «Прапор», «Наша школа», «Український вчитель», додаток до нього «Рідна школа», «Учительське слово» тощо; видавалися українські підручники, всіма засобами в суспільній свідомості утверджувалася думка про те, що без розвитку національної школи відродження неможливе.

На думку М.Грушевського, «тільки націоналізація школи в українських землях може дати українській людині підстави успішного культурного, суспільного і екологічного розвою» [1].

І.Франко писав: «Виховання народу мусить вирости з традицій, з культурного стану народу, мусить корінитися в характері, привичках народу, інакше се буде даремна трата часу й сили» [1]. У численних статтях і виступах вимагав докорінних реформ у галузі шкільництва, вказував шляхи покращення діяльності навчальних закладів.

Вважаючи школу найважливішим чинником національного відродження, М.Пачевський у промові, виголошеній 1911 р. на честь М.Шашкевича, закликав створювати народні і середні школи у найвіддаленіших окраїнах поселення нашого народу, бо вони єдині «становлять кріпку твердиню для захисту національного життя в будучности народу» [1].

Найважливішим завданням школи стало формування в учнів національної свідомості. Автори доходять висновку, що головними засобами формування національної свідомості є любов до мови, знання минувшини, пізнання сучасного стану, долі, потреб народу, визначення майбутнього ідеалу і прагнення до нього.

Цінною для дослідників є праця Б.Ступарика «Національна школа: витоки, становлення», «Школі – національне виховання молоді», в яких на основі глибокого вивчення та аналізу історико-педагогічної літератури розкрито основні етапи розвитку шкільництва в Україні, розглянуто еволюцію ідеї національної школи та національного виховання.

Важливі аспекти становлення та розвитку української національної школи в Галичині розкрив О.Вишневецький.

Висвітленню розвитку ідей української національної школи і виховання присвячені праці І.Зайченка, Т.Завгородньої, Д.Моцюка, Д.Герцюка, С.Лаби, В.Пилипчука, Б.Руденка.

Проблемі становлення і розвитку національної школи в останні роки присвячено значну кількість наукових розвідок, монографій, захищено чимало дисертацій.

Формулювання цілей статті... Мета публікації – показати на аналізі педагогічної спадщини І.Юцишина основні складові концепції української національної освіти та виховання.

Вклад основного матеріалу... Значний вплив на становлення української національної школи мала просвітницька діяльність прогресивної інтелігенції, діячів науки і культури, педагогів-демократів, народних учителів.

Українські педагоги Галичини в міжвоєнну добу головну увагу зосереджували на розробці теоретичних засад виховання, пошуку виховного ідеалу, визначенні мети, методологічних засад, шляхів і засобів досягнення виховної мети.

Головним чинником національного виховання вважали школу, в якій би учні «самоуправом і публічною опінією громадян і громадянок устроювали би свої справи і приучувалися від дитини-молодця, дитини-дівчинки до того, щоби ставити свої сили на услуги громади, щоби підпорядковувати своє «я» загальним справам».

Помітний внесок у розвиток українського шкільництва, піднесення національної свідомості, у справу національно-культурного відродження зробили наукові та культурно-освітні організації і товариства, зокрема, такі як «Просвіта», Наукове товариство імені Т.Г.Шевченка, «Рідна школа». Названі організації і товариства вели боротьбу за відкриття шкіл, гімназій, інших навчальних закладів, в яких би не лише навчання проводилось українською мовою, але й панував дух національного виховання.

Обґрунтовану, виважену і принципову позицію з цього питання, на нашу думку, зайняв І.Юцишин. Він підтримував думку тих українських діячів, які називали початок ХХ ст. епохою національного ренесансу, акцентуючи, що національне піднесення мало суттєво вплинути на мету та зміни діяльності школи. За його переконаннями, школа мусить «жити і розвиватись під промінням національної ідеї: усе в ній має бути овіяне національним духом, а короною її діяльності повинні бути свідомі національно члени народа» [6, с.229]. Дає цілком об'єктивну і справедливу оцінку тим пошукам, які здійснювались у той час. За його словами, «у ділянці виховання і освіти відбувається величавий науковий рух, гарячкове шукання нових правд та ідеалів виховання та освіти [9, с.7]. Проаналізувавши розвиток шкільництва в Україні, І.Юцишин стверджував, що з часу розпаду київсько-князівської школи, хоч змагання до національної освіти ніколи не покидали свідомих піонерів відродження, «ми, українці, своєї національної педагогіки і педагогів не мали і не маємо. За виїмком Сковороди, який в правдивім розумінні слова педагогія ніколи з ним не зустрічався, ми не можемо згадати ні одного поважного імені з людей, що на своїх ременах тягли ярмо нашого інтелектуального відродження» [5, с.3].

Педагог звертає увагу на те, що вчителі вчать філософію, історію, географію тощо, але коли йдеться про педагогіку, то вони цього предмета не вчили, не вчать і не знають. Тут, на його думку, лежить «принципіальне і корінне лихо нашого національного виховання. Бо у вихованні користуємося чужими звичками і шаблонами. Тому саме тут треба робити вирішальні кроки, які були б початком роботи в національній вихованні» [5, с.4].

Розмірковуючи над проблемами розвитку української школи, І.Юцишин звертається до зарубіжного досвіду. В численних дописах, рубриках він узагальнює кращі позитивні сторони організації навчання і виховання у Данії, Норвегії, Бельгії та інших країнах, доносить до українського читача провідні ідеї класиків світової педагогіки – Я.Коменського і Ж.-Ж.Руссо. Перекладає і друкує статті новітніх педагогів, зокрема, чеських – А.Свободи «Виховання патріотичне і національне», О.Каднера «Про національну проблему у школі». Інформує загал про різні міжнародні шкільні форуми. Інтерес українського педагога не випадковий. І.Юцишин, підносячи такі передові ідеї західноєвропейської педагогіки, як народність і природовідповідність виховання, право кожного народу на свою рідну школу, демократизацію та гуманізацію освіти та інше, ставив, як він писав, мету «звернути увагу наших педагогів, що вже настав найвисший час пустити хоч би дерев'яний плужок на наш цілком нерухомий обліг».

Приклад такої роботи – період 1911–1914 рр., один із найпродуктивніших у його творчій біографії. З-під пера виходять такі праці: «В справі фізичного виховання шкільної молоді», «О моральній вихованню молодежи», «Ідея корпоративи в педагогії», «Проби етично-інтелектуального експерименту у класі», «Які реформи потрібні в народній шкільництві в Галичині», «Рідна мова в різній школі», «Спільні змагання і обов'язки» та інші, в яких він розкриває стан тодішнього шкільництва у краю, шукає шляхи його поліпшення.

Аргументуючи думку про необхідність націоналізації школи і національного виховання, І.Юцишин застерігав, що формування патріотизму в жодному разі не повинно приводити до формування у вихованця шовінізму. Він зазначав: «Не проповідуючи найменшого шовінізму і національної нетерпимості, треба навчити молоді всьо своє рідне любити: село, хату, нарід, звичай, рідну землю і історію, народну поезію і писану літературу, науку, а над усе рідну мову, котру чоловік мусить зберігати як найбільшу святощ і найдорожчий духовний скарб народа» [7, с.323].

Важливість рідної мови, історії, географії та інших українознавчих предметів для національного виховання, збереження нації в складних умовах краю спонукає І.Юцишина до підготовки статті «Місце рідної мови в програмах навчання». Він стверджує, що рідна мова мусить бути «осереднім, сочковим» предметом.

Взявши за епіграф до своєї статті «Національне виховання (Про тихих і ревних патріотів)» слова «Ідуть часи, котрих кличем будуть перегони праці, як передше були перепони заліза, як передше були перегони крові», І.Юцишин писав, що ті часи вже настали і потребують людей, здатних до творчої старанної і витривалої праці. «Суспільству і державі, – зауважував він, – потрібні свідомі

громадяни, що вміють регулювати державно-суспільне життя, виконувати право й оказувати йому послух. Високе почуття особистої, народної і державної гідності, національна гордість із терпимістю та лицар кістю – це прикмети, котрі, овіяні любов'ю до батьківщини і безмежною жерственністю з майна, кровя і життя для держави, повинні прикрашувати нашого громадянина» [9, с.6].

Водночас І.Юцишин наводив міркування тогочасного міністра освіти Польщі Славоміра Червінські про те, що «виховний ідеал мусить виростати на ґрунті історичних умов, суспільних потреб і духовних нуртів епохи». На думку С.Червінські, «громадянина треба так виховати, щоби в часи нормального й спокійного життя народу він був здатний до щоденної продуктивної і творчої праці, котра підносить міць і культуру держави, а в хвилинах нищасті і небезпеки здатний до жертв і посвяти для загального добра» [9, с.6–7].

Поглянувши через призму цих думок на потреби українців, І.Юцишин дійшов висновку про те, що більшість із «тихих і ревних патріотів» повинні негайно почати своє перевиховання і пам'ятати, що вершиною ідеалу національного виховання є виховання заповіді «перегонів праці» [9, с.7].

Важливим внеском І.Юцишина у розвиток теорії і практики національної освіти і виховання була ідея створення Педагогічно-наукової комісії і багаторічне керівництво її роботою. Обґрунтовуючи створення комісії, І.Юцишин вказав на занедбаність рідношкільної справи, національної педагогіки, зазначив про малу увагу суспільності до націоналізації народного шкільництва. Виступаючи 20 квітня 1913 р. з рефератом на загальних зборах товариства «Взаїмна поміч галицьких і буковинських учителів і учительок», І.Юцишин звернув увагу на стан шкільництва і ґрунтовніше розглянув національне виховання й навчання у школах. Він зазначив, що після «вирішення університетської справи українська суспільність» повинна поставити перед собою завдання націоналізації народної школи. Висловив думку, що національний інтерес вимагає поглибленого навчання й виховання українського вчителя і запропонував комісії займатися цим питанням.

Метою діяльності комісії було згуртування народного вчителства для систематичної й планової наукової праці в галузі української педагогіки, шкільництва, навчання й виховання. Заслугує на увагу проведення комісією в липні 1914 р. у Львові Першого всеукраїнського з'їзду народного вчителства, метою якого було «об'єднати українське вчителство в освітніх та національних прямованнях у ділянці шкільного виховання й навчання та нав'язати постійні ідейні взаємини всего українського народного вчителства» [8, с.98].

У виголошених рефератах, присвячених українському шкільництву, І.Юцишин подав історичний огляд розвитку українського народного шкільництва в Галичині, закликав учительство до невсипущої праці в економічному, політичному і науковому напрямках; вказав на брак у нашого народу педагогічної наукової преси; зробив висновок, що українське народне вчителство повинно власними силами заснувати український педагогічно-науковий журнал.

Цінним внеском в історію розвитку національної освіти і виховання став розроблений І.Юцишиним «Проект на зміну державного шкільного закону з дня 14 мая 1869 р.», де викладені система конструктивних поглядів та шляхи розвитку української школи, «далекоосяглі, зовсім нові педагогічно-наукові і виховничі проблеми». Проектом передбачалося створення школи, доступної для дітей усіх суспільних верств, де навчання відбувається рідною мовою і є обов'язковим для дітей шкільного віку. Вона мала бути народною і виховувати дітей у національному дусі, тісно співпрацювати із сім'єю, відповідати економічним і соціальним умовам життя народу.

Проблема національного виховання посідала центральне місце в роботі Першого українського конгресу у Львові (1935), секретарем якого був І.Юцишин. Вивчення матеріалів конгресу переконує в тому, що центральною була думка про те, що головним у вихованні молоді має бути українська національна ідея, підготовка українців до здобуття і розбудови власної незалежної держави.

Центральною ідеєю українського педагогічного зібрання стала думка про потребу школи з українською мовою навчання, пройнятої «наскрізь національним духом не зі становиська боротьби і ворожнечі до сусудів, а зі становиська любови рідного краю».

Подаючи звіт про роботу конгресу, І.Юцишин писав: «Український нарід, що опинився по світовій війні під колесами історії, не може байдуже та безчинно споглядати на цей світовий рух. Мусить він розбудити в собі національну активність, заопікуватися своїми дітьми, ви кристалізувати мету й ідеал виховання молоді і сконкретизувати практичні методи й засоби для його здійснення. Сталося це на Першому українському педагогічному конгресі...» [10, с.172].

Виконання нових завдань, нове виховання потребували нових учителів. Ідейний, працьовитий учитель є «моральною підмогою» для школи і громади, а для того, щоб вести планову постійну акцію в напрямі націоналізації школи, він повинен знати основи національного виховання, нової педагогіки і психології. Зважаючи на це, «невсипуща праця над піднесенем уровня свого фахового знання і пильні студії практичні і теоретичні над дітьми повинні стати насущим хлібом кожного

учителя, бо тільки при їх помочи зможе він розв'язати дуже трудні і дуже скомпліковані проблеми морального виховання молоді» [4, с.345].

Гарантом досягнення успіху виховної роботи з учнями має стати співпраця, взаємна підтримка і допомога сім'ї і школи, «бо тільки спільний і гармонійний вплив родини й школи, сих двох наймогутніших виховуючих інституцій, – зазначалось у редакційній статті часопису «Учитель», – запевнить правильний розвій молоді і збереже ідеали нашого національного виховання».

У результаті спільної діяльності школи і сім'ї, самоосвіти вчителя і його наполегливої праці «наша народна школа мусить стати твердиною, в якій зберігатимуться найсвятіші ідеали нашого національного індивідуалізму!.. В наших руках повинна школа перемінитися в навчальні інституції в школу виховання, в якій треба розвивати національну свідомість дітей, виховувати патріотизм» [10, с.172].

На початку ХХ ст., переконавшись у тому, що в державній системі освіти створити таку школу, яка б виховувала молодь у національному дусі, не вдасться, українські діячі, громадські організації розпочинають активну діяльність щодо створення приватного українського шкільництва. Не залишився осторонь і І.Юцишин. Його заходами в 1910 р. у с.Білозірці була заснована перша на Збаражчині приватна народна школа.

Важливу роль відіграв І.Юцишин у розвитку теорії національної освіти і виховання, у пропаганді ідеї рідної школи серед широкої громадськості, очоливши за підсумками конкурсу з 15 лютого 1911 р. редакцію журналу «Учитель» (орган Руського Товариства Педагогічного, з 1912 р. – Українського Педагогічного Товариства).

Під редагуванням І.Юцишина часопис «Учитель» постійно звертався до проблеми розбудови національної системи освіти і виховання, зазначаючи, що національна школа повинна вирости з «духу народу», будуватися на його традиціях, власній історії, черпати сили з питомих національних потреб.

Висновки... Можемо зазначити, що проблема обґрунтування теоретичних основ національної школи і національного виховання та практичного їх втілення хвилювала прогресивних діячів, науковців, педагогів. У працях педагогів початку ХХ ст. основоположним для розбудови національного шкільництва визначено принцип народності, народну філософію, національний дух, ідеали національного виховання. Вивчення педагогічної спадщини І.Юцишина, зокрема в царині концептуальних засад національної освіти і виховання, дає можливість, на нашу думку, виокремити найсуттєвіші моменти бачення І.Юцишином перспектив розвитку й умов функціонування української національної школи, а саме: наріжною умовою життєдіяльності української школи І.Юцишин вважав потребу в її націоналізації, яка починається і завершується рідною мовою; міцно опирається на національний ґрунт, «живе і розвивається під промінням національної ідеї», є невіддільною від коріння свого народу, «виростає з його історії і традицій»; поступ української школи тісно пов'язував із станом української педагогічної науки, науково-теоретичного опрацювання пріоритетних завдань освіти, навчання і національного виховання, її навчально-методичним забезпеченням; виняткову роль відводив особі вчителя української національної школи.

Загалом внесок І.Юцишина у розвиток ідей національної освіти і виховання є значним в історії педагогіки.

Список використаних джерел і літератури:

1. Ступарик Б. М. Ідея національної школи та національного виховання в педагогічній думці Галичини (1772–1939 рр.) / Ступарик Б. М., Моцюк Д. С. – Коломия, 1985. – С. 53–100.
2. Ступарик Б. М. Національна школа: витоки становлення : навч.-метод. посіб. / Б. М. Ступарик. – К. : ІЗМН, 1998. – 336 с.
3. Чепіга Я. Проблеми виховання й навчання / Я. Чепіга. – К., 1913. – С. 125–126.
4. Юцишин І. О моральнім вихованню молоді / І. Юцишин // Учитель. – 1907. – Ч. 21–22. – С. 345.
5. Юцишин І. Які реформи потрібні в народнім шкільництві Галичини? / І. Юцишин // Діло. – 1910. – Ч. 226. – С. 3, 4.
6. Юцишин І. Рідна мова в рідній школі / І. Юцишин // Учитель. – 1910. – Ч. 15–17. – С. 229.
7. Юцишин І. Рідна мова в рідній школі / І. Юцишин // Учитель. – 1910. – Ч. 20–22. – С. 323.
8. Юцишин І. Звіт з діяльності Товариства «Взаїмна поміч галицьких і буковинських учителів і учительок за 1913 р.» / І. Юцишин // Учительське слово. – 1914. – Ч. 14–15. – С. 98.
9. Юцишин І. Національне виховання (Про тихих і ревних патріотів) / І. Юцишин // Шлях виховання й навчання. – 1929. – Ч. 12. – С. 6–7.
10. Юцишин І. Дороговкази нашого виховання / І. Юцишин // Шлях виховання й навчання. – 1938. – Кн. 4. – С. 172.

References:

1. Stuparyk B. M., Motsiuk D. S. *Ideia natsionalnoi shkoly ta natsionalnoho vykhovannia v pedahohichnii dumtsi Halychyny (1772–1939 rr.)*, Kolomyia, 1985, pp. 53–100.
2. Stuparyk B. M. *Natsionalna shkola: vytoky stanovlennia : navchalno-metodychnyi posibnyk*, Kyiv, IZMN, 1998, 336 p.
3. Chepiha Ya. *Problemy vykhovannia y navchannia*, Kyiv, 1913, pp. 125–126.
4. Yushchyshyn I. O moralnim vykhovanni molodezhy, *Uchytel*, 1907, Ch. 21–22, pp. 345.
5. Yushchyshyn I. Yaki reformy potribni v narodnim shkilnytstvi Halychyny?, *Dilo*, 1910, Ch. 226, pp. 3, 4.
6. Yushchyshyn I. Ridna mova v ridniy shkoli, *Uchytel*, 1910, Ch. 15-17, p. 229.
7. Yushchyshyn I. Ridna mova v ridniy shkoli, *Uchytel*, 1910, Ch. 20-22, p. 323.
8. Yushchyshyn I. Zvit z diialnosti Tovarystva «Vzaimna pomich halytskykh i bukovynskykh uchyteliv i uchytelok za 1913 r.», *Uchytelske slovo*, 1914, Ch. 14-15, p. 98.
9. Yushchyshyn I. Natsionalne vykhovannia (Pro tykhykh i revnykh patriotiv), *Shlyakh vykhovannia y navchannia*, 1929, Ch. 12, pp. 6–7.
10. Yushchyshyn I. Dorohovkazy nashoho vykhovannia, *Shlyakh vykhovannia i navchannia*, 1938, Kn. 4, p. 172.

Summary

Romana Mykhailyshyn

Concept of Ukrainian National Education and Upbringing in Pedagogical Heritage of Ivan Yushchyshyn

In the article the investigations and publications on the topic are used; accent is put on the contribution of profound pedagogues and public people in the development of Ukrainian national school in the second half of the 19th – the beginning of the 20th century.

Profound researches of scientists of the end of 20th century – beginning of the 21st century have been mentioned, which revealed the evolution of the idea of national education and national upbringing on the basis of deep historical and pedagogical analyses.

Active position of the famous Galician pedagogue Ivan Yushchyshyn on the topic is revealed. On the basis of his pedagogical heritage the main ideas concerning organization of national school and significance of national upbringing for the realization of Ukrainian national idea are analyzed; main aspects of the development of Ukrainian national school and upbringing in Galicia are shown; the most relevant I. Yushchyshyn's ideas concerning prospects of development and conditions of functioning of Ukrainian national school are emphasized; the relevance of the pedagogue's pedagogical ideas concerning the concept of national education and upbringing in modern circumstances are traced.

Key words: *Ivan Yushchyshyn, national education, national school, national upbringing.*

Дата надходження статті: «11» лютого 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «05» березня 2015 р.

УДК 37.016:3(045)

ТЕТЯНА НАЗАРЕНКО,

*доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник
(м.Київ)*

Запровадження новітніх технологій навчання в практику школи

В статті розкриваються актуальні питання, пов'язані з процесом запровадження новітніх технологій навчання географії в практику школи. Проаналізовані проблеми, що виникають в процесі методичної роботи вчителів з різноманітною та різноформатною навчальною географічною інформацією. Подані методичні рекомендації із застосування інформаційних технологій навчання географії, які формують інформаційну культуру учня.

Ключові слова: *інформаційні технології навчання, інформаційна культура, інформаційно-комунікативні вміння, комунікативна компетентність, навчання географії.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... Бурхливе зростання інформаційних систем вимагає орієнтувати сучасну освіту на застосування активних технологій навчання. Оскільки передати знання про ще не відкриті явища природи або навчити учнів конструювати і використовувати ще не існуючу техніку неможливо, лишається один шлях – сформувати пошуковий стиль мислення, прищепити інтерес і смак до пізнання та дослідження, розвивати можливість бачити і цінувати красу доказового міркування, навчити загальним закономірностям майбутньої діяльності, озброїти методами оволодіння і синтезу нових знань в будь-якій предметній області, створити широкий кругозір сучасного школяра.